



יהדות [?] העסק הפרטי שלך

היהדות איננה משימה שיש 'להחתיים' עליה כרטיס נוכחות, אלא היא מלווה אותנו בכל רגע בחיינו באופן מהותי, כמו עבד המסור טוטלית לאדונו. כאשר אנו מתמסרים לעבודת ה' באופן מוחלט ומפתחים תחושת שייכות עמוקה, אנו נוטלים אחריות מלאה על דרכנו ומסוגלים להכריע נכון גם בדילמות שאין להן הכוונה מפורשת.

העיקר הבריאות?

'אבי מלעבט' [?] זהו שיר שחיבר זמר חסידי שמתאר את אורחותיו והליכותיו של יהודי עליז שנוסע במכוניתו ובמהלך הנסיעה קיבל דו"ח משוטר תנועה, אבל במקום להתעצבן הוא יוצא מהרכב ומתחיל לרקוד עם השוטר [?] 'אבי מלעבט', לא איכפת לו שהוא קיבל דו"ח, "העיקר שאנחנו חיים". וכך הוא רץ לבנק ומגיע ברגע האחרון, וכשסוגרים לו את הדלת על האף, במקום להתעצבן, כמו שעושה בדרך-כלל אדם ממוצע, הוא התחיל לרקוד ולשיר 'אבי מלעבט'.

סיטואציה נוספת שמתוארת בשיר: הוא יוצא ביום שישי אחר הצהרים מהחנות וידיו מלאות בשקיות עם מצרכים לשבת, ולפתע מישהו נכנס בו בריצה, הוא מקבל חבטה הגונה, נופל על הרצפה וכל המצרכים מתפזרים לכל הרוחות. השני מתחיל להתנצל לפניו, והוא במקום להתרגז מתחיל לרקוד עם השני 'אבי מלעבט' [?]

המונח הזה מיוסד על הביטוי שכולנו מכירים 'אבי געזונט'; אנחנו רואים בן אדם שמתלונן במשך עשר דקות על הביזנס שלו שלא מניב מספיק פירות וכו', אבל לבסוף הוא נאנח ומפטיר "נו, אבי געזונט", לא משנה הכסף, העיקר הבריאות [?]

ונשאלת השאלה, האם באמת העיקר בחיים זה הבריאות והיא מטרה לכשעצמה וזהו הדבר החשוב ביותר שיהודי צריך לאחל לעצמו, או שישנם דברים חשובים ונחוצים יותר בחיים והבריאות היא אמצעי בלבד?

מי קודם למי?

ישנם ראשי-תיבות מפורסמים על המילה 'גפ"ן' [?] געזונט, פרנסה, נחת. הם מסמלים את כל הדברים שיהודי צריך ומתאווה להם בחייו: בריאות, פרנסה ונחת יהודי מהילדים שלו. הכול מסכימים שצריך את שלשתם, השאלה היא כמובן מה הוא הדבר הכי חשוב בחיים. נניח שאדם נדרש לבחור בין שלושת הדברים הללו, מה צריך להיות המוטיב החשוב ביותר מבניהם!?

זו כמובן שאלה של סדרי עדיפויות, מה יותר חשוב לך. בפרשת השבוע אנו קוראים על מצות צדקה. כמו בכל דבר, גם כאן ישנו סדר עדיפות למי צריך לתת צדקה. התורה אומרת "אם כסף תלוה את עמי את העני עמך", אומר רש"י שכאן התורה מגדירה את סדרי העדיפויות של מצות צדקה, מי קודם למי? "עמי ועובד כוכבים עמי קודם, עני ועשיר עני קודם, עני עירך ועניי עיר אחרת עני עירך קודמין", כשיש צורך לעזור לזולת תמיד נשאלת השאלה מי קודם, הרי כולם צריכים עזרה כזו או אחרת, וא"כ למי ראוי לעזור ראשון? אומרת התורה שבראש ובראשונה כאשר הבחירה לסייע ליהודי או לגוי? יש להעדיף את היהודי.

בעם היהודי גופא? העני קודם לעשיר, ובעניים גופא? עני עירך קודמים לכולם. במצות צדקה זכינו אפוא שהתורה תכתוב ותנחה אותנו במפורש מה הם סדרי העדיפויות כאשר נותנים צדקה; במידה שהתורה לא הייתה מנחה אותנו במפורש לאו דווקא שאנו בשכלנו היינו מגיעים לידי אותה מסקנה. להיפך, אנשים שולחים כסף לרוסיה לפני שהם נותנים תרומה לשכן העני שלהם, תמיד יש להם את הטענה שילך לעבוד, שהממשלה תפרנס אותו וכד', אבל כשאנחנו שומעים על יהודי עני שגר במרחקים טבע האדם לרחם עליו יותר ולסייע לו.

עד"ז בעשרת הדברות; חמשת הדברות הראשונות עוסקות במצוות שבין אדם למקום, וחמשת הדברות השניות עוסקות במצוות שבין אדם לחברו. בזה שהקב"ה הקדים את המצוות שבין אדם למקום למצוות שבין אדם לחברו הוא למעשה קבע סדרי עדיפויות, שהכי חשוב זה להאמין בה', ולאחר מכן הזהיר על עבודה זרה ועל שבת וכו' ולאחר מכן הזהיר על מצוות שבין אדם לחברו.

במצוות צדקה התורה מנחה אותנו וכותבת מי קודם למי, אבל בשאר שטחי החיים איך עלינו לדעת מה הכי חשוב ומה קודם למה. הרי כמה שהתורה תכתוב במפורש, תמיד ייווצרו מצבים חדשים וסיטואציות שונות ומגוונות שיעוררו את הספקות של 'מי קודם למי?!'.

קח אחריות

תחילת פרשתנו מדברת על דיני עבדים, לכאורה לא מובן מדוע התורה מתחילה מיד אחרי מתן תורה לעסוק בנושא של עבדים. לכאורה היה צריך להקדים לתחילת הפרשה את מה שמובא רק בחלק השני של פרשתנו כמו המצווה של "אם כסף תלוה את עמי" שהזכרנו קודם, "מדבר שקר תרחק", ו"שוחד לא תקח" כל אלו הם נושאים שאדם נתקל בהם בחיי היום-יום השגרתיים שלו, מה שאין כן מצות עבדים זה דבר בלתי רגיל ומצוי כלל, כי כשבנ"י יצאו ממצרים כולם היו עשירים, ואף אחד לא היה עבד, ובכלל כל תקופת העבדים היה רק בזמן שהיובל היה נוהג בארץ ישראל, וזה היה רק עד שגלו עשרת השבטים, שזה קרה למעלה ממאה שנה לפני חורבן בית ראשון. וא"כ נשאלת השאלה מדוע בחרה התורה בדיני עבדים למצווה הראשונה מיד לאחר מתן תורה, והלא זהו דבר לא שכח בכלל!

התשובה לכך נמצאת בחומש ויקרא בסוף פרשת בהר, שם התורה אומרת "כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם", הקב"ה מצהיר שהוא רואה בכל יהודי כעבד שלו, מה המשמעות של זה? מה רע אם אנחנו רק שכירים של הקב"ה? מדוע הקב"ה מעוניין בנו דוקא כעבדים?!

לשם כך עלינו להבין תחילה מהו ההבדל בין שכיר לעבד; שכיר הוא אדם שעובד שעות מסוימות ביום עבור הבוס שלו וכשהוא מסיים [?] הוא חוזר לביתו וחי את חייו הפרטיים.

משא"כ עבד הוא אדם שאין לו חיים עצמאיים לעצמו, כל חייו סובבים סביב האדון שלו, ואין לו ישות אחרת חוץ מהאדון שלו; עבד זו לא עבודה משמונה עד חמש, אלא זוהי כל מציאותו וכל חייו. ולכן הקב"ה רצה שיהודים לא יהיו שכירים שלו ויעבדו אותו רק כמה שעות ביממה, הוא לא רוצה יהודי שמקדיש עבורו שלוש שעות ביום לתפילה, לימוד תורה וקיום מצוות ואילו בשאר היום הוא אדם לעצמו; הקב"ה רוצה שיהודי יהיה "עבד" שאין לו שום מציאות אחרת מלבד לעשות את רצונו של הקב"ה. במילים אחרות: היהדות נעשית "העסק" הפרטי של כל יהודי, זה העסק שלו לכל החיים 24 שעות ביממה ואין לו חיים אחרים. הקב"ה רוצה שנרגיש שתורה ומצוות יהיו דברים ששייכים לנו אישית.

כבר תבין לבד

החסיד ר' ישראל דזייקאָבסאָן ז"ל מספר בספר זיכרונותיו (זכרון לבני ישראל עמ' צז) שבערב ראש השנה תרפ"ה הוא בא לבקר בביתו של הרבי הקודם בפטרבורג ברחוב מאחויא 22, "וראיתי שבאולם הגדול של הדירה שבו היה בית התפילה עדיין לא היה מוכן שום ספסל לחג. החסיד ר' אליהו חיים אַלטהויז היה מהמקורבים ותומך ביד רחבה בכל עניני ליובאוויטש. הוא ישב בפרוזדור ושאלתיו בתמיהה: ר' אלי' חיים, עס איז דאָך ער"ה עס איז דאָך ניטאָ קיין זאָך פאַר דער שול! [ר' אלי' חיים, הרי כבר ער"ה ואין בנמצא כאן שום דבר עבור החג] ר' אלי' חיים השיב באותו לשון: ישראל, עס איז דאָך ער"ה עס איז דאָך ניטאָ קיין זאָך פאַר דער שול! [ישראל, הרי כבר ער"ה ואין בנמצא כאן שום דבר עבור החג] דבריו אלו האירו את עיני, איך בין עלטער געוואָרן 10 יאָהר איך האָב באַגריפן וואָס ער זאגט, ביי וועמען מאָהן איך מאָהן ביי זיך, [באותו רגע התבגרתי בעשר שנים. הבנתי את מה שהוא ענה לי, ממי אתה תובע תתבע מעצמך] זהו חסיד מבוגר המסור ונתון לבית חיינו מדריך את הצעיר להיות מסור ונתון ולהרגיש אחריות עבור בית רבנו".

הסיפור הזה מלמד אותנו שאדם צריך להרגיש שהדבר שלו ואז הוא ייקח אחריות, אז הוא כבר ידע לבד איך ומה נכון לעשות. משל למה הדבר דומה? למישהו שנכנס לביתו ומתלונן שהבית לא מסודר ולא נקי, ואשתו אומרת לו: תשמע, הבית הזה הוא שלך בדיוק כמו שהוא שלי, קח יוזמה ותנקה, ותחדל להתלונן!

התורה אינה מפרטת בכל דבר וענין מהו סדר העדיפויות הנכון והרצוי, ואותו הדבר אנחנו איננו יכולים ללמד את ילדינו בכל מצב ובכל סיטואציה מה הכי חשוב והכי נחוץ לעשות, אבל מוטל עלינו להנחיל לילדינו את ההרגשה והתחושה שהיהדות שייכת להם, זה שלהם וזה הדבר הכי חשוב שיש להם בחיים, ואז, כל דילמה שהם יפגשו בה במשך ימי חייהם הם יעשו ממילא את ההחלטה הנכונה והראויה.

אי אפשר לומר להם בכל מקרה לגופו ובכל רגע נתון מה נכון כעת לעשות, אבל עלינו לגרום שזה יהיה איכפת להם, ואז הם בעצמם ימצאו את מה שנכון לעשות והם מעצמם ימצאו את הדרכים לעשות מה שבאמת חשוב.